

ใบความรู้ที่ 1

เรื่อง ความเป็นมาก่อนการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยเป็นราชธานี

หลักฐานทางโบราณคดีต่าง ๆ ได้แสดงให้เห็นว่า มีชุมชนในบริเวณเมืองสุโขทัยมาก่อน และมีพัฒนาการจากชุมชนเล็ก ๆ กลายเป็นชุมชนใหญ่ จนพัฒนาเป็นบ้านเมือง ชุมชนนี้มีการสร้างบ้านเรือนด้วยไม้ มีการล่าสัตว์ หาของป่า เลี้ยงสัตว์ประเภท วัว ควาย มีการทำภาชนะดินเผาขึ้นใช้เอง รู้จักการหลอมโลหะ มีความสัมพันธ์ติดต่อค้าขายกับชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง และที่อยู่ห่างไกล

ในราวกลางพุทธศตวรรษที่ 18 วัฒนธรรมเขมรได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างเด่นชัด ดังหลักฐานทางด้านสถาปัตยกรรม และประติมากรรม เช่น ศาลาตามหาแดง ที่ก่อด้วยศิลาแลง ซึ่งส่วนยอดได้พังลง ประติมากรรมหินทรายทั้งที่เป็นเทวรูป และเทวนารี รวมทุกรูป เทียบรูปแบบได้กับศิลปะเขมรแบบบายน ตรงกับรัชกาลพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ของเขมร อีกแห่งหนึ่ง คือ ปรางค์ 3 องค์ ซึ่งก่อด้วยศิลาแลงที่วัดพระพายหลวง เรียงในแนวเหนือใต้ สร้างขึ้นตามคติมหายาน ตามอำนาจการปกครองของชนชาติขอม มีอำนาจปกครองดินแดนในประเทศไทย ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-18 โดยมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่นครธม หรือพระนครหลวง ในดินแดนกัมพูชาในปัจจุบัน แต่เนื่องจากอยู่ห่างไกลดูแลไม่ทั่วถึง ขอมจึงตั้งเมืองสุโขทัยและลพบุรี ให้ทำหน้าที่ปกครองหัวเมืองคนไทยต่าง ๆ แทน กษัตริย์ขอมดำเนินนโยบายการปกครองคนไทยอย่างละมุนละม่อม บางแห่งก็ให้คนไทยปกครองกันเองเป็นชุมชน หรือเมือง โดยเฉพาะในรัชสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 พ.ศ.1724 ถึง พ.ศ. 1761 เป็นยุคสมัยที่ขอมเริ่มเสื่อมอำนาจ พระองค์ได้ใช้วิธีผูกมิตรกับคนไทย เพื่อสร้างความจงรักภักดีและความผูกพัน ดังนี้

1. แต่งตั้งพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราด โอรสของพ่อขุนศรีนาวนำถม เจ้าเมืองสุโขทัย ให้เป็น “ขุนศรีอินทราทิตย์”
2. พระราชทานพระราชธิดา สິงขรมาเทวี ให้อภิเษกสมรสกับพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด และมอบพระขรรค์ไชยศรี ให้เป็นเครื่องหมายแห่งอำนาจให้ด้วย
3. ขอมเสียมอำนาจ เปิดโอกาสให้คนไทยตั้งตัวเป็นอิสระ เมื่อสิ้นรัชกาลพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 อำนาจของขอมค่อยๆ เสื่อมลง ประกอบกับคนไทยมีผู้นำที่เข้มแข็ง และมีความสามารถ จึงตั้งตัวเป็นอิสระจากขอมได้ในที่สุด

พ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราดและพ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง ได้รวมกำลังกันขับไล่ ขอมสบาดโขลญลำพง ข้าหลวงขอมผู้ปกครองเมืองสุโขทัยในสมัยนั้น เมื่อ พ.ศ. 1780

เมื่อขับไล่ขอมออกจากสุโขทัยเป็นผลสำเร็จ พ่อขุนผาเมือง ได้สนับสนุนให้พ่อขุนบางกลางหาว ขึ้นครองอำนาจเป็นกษัตริย์สุโขทัย พร้อมทั้งถวายพระนามของตนที่ได้รับจากกษัตริย์ขอมให้ ดังนั้นพ่อขุนบางกลางหาว จึงมีพระนามใหม่ว่า “พ่อขุนศรีอินทราทิตย์” เป็นปฐมกษัตริย์ (ราชวงศ์พระร่วงหรือราชวงศ์สุโขทัย) แห่งอาณาจักรสุโขทัย และสถาปนากรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ใน พ.ศ. 1792

สแกนคิวอาร์โค้ด
ดูวิดีโอได้เลยนะคะ

ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=pUMNyOKHIY4>

ใบความรู้ที่ 2

เรื่อง ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย

ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย มี 2 ด้าน คือปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่

- ๑ **มีผู้นำที่เข้มแข็ง** ในสมัยนั้นผู้มึนนำ 2 คน ที่กล้าหาญ มีสติปัญญาเฉียบแหลม เป็นพระสหายกัน คือ พ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด และพ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง ได้ร่วมกันรวบรวมคนไทย และกำลังเข้าต่อสู้กับขอมจนสามารถขับไล่ขอมไปได้
- ๑ **มีขวัญและกำลังใจดี** การที่คนไทยมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีความสามารถ ทำให้มีขวัญและกำลังใจ สร้างความเชื่อมั่นว่าจะต่อสู้เอาชนะขอมได้ ต่างก็มีความปรารถนาที่จะขับไล่ขอมออกไป เพื่อจะได้มีความเป็นอิสระ และมีเอกราชสมบูรณ์ จึงได้ผนึกกำลังกัน ต่อสู้และเอาชนะขอมได้สำเร็จ
- ๑ **รักความเป็นอิสระ** คนไทยมีนิสัยรักอิสระ ไม่ชอบให้ใครมากดขี่ข่มเหง บังคับ ดังนั้น เมื่อพ่อขุนบางกลางหาว และพ่อขุนผาเมือง ได้ร่วมมือกันขับไล่ขอม เพื่อทำให้คนไทยได้รับอิสรภาพ จึงได้รับความร่วมมือร่วมใจ จากชาวไทยทุกคนด้วยดี จนสามารถขับไล่ขอมและปลดปล่อยกรุงสุโขทัยเป็นอิสระได้ในที่สุด
- ๑ **บ้านเมืองมีความอุดมสมบูรณ์** เมืองสุโขทัยเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเกษตร มีการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ และการจับสัตว์น้ำ ทำให้ผู้คนเข้ามาอาศัยตั้งบ้านเรือนกันเป็นชุมชนที่ค่อนข้างหนาแน่น เมืองสุโขทัยจึงพร้อมด้วยเสบียงอาหาร และกำลังคน

2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่

๑ **ขอมมักจะรุกราน** และแผ่อำนาจเข้าไปในอาณาจักรอื่นๆ ต้องทำสงครามรบพุ่งเป็นเวลายาวนาน โดยเฉพาะกับอาณาจักรจามปา กษัตริย์ขอมต้องทำสงครามยึดเยื้อหลายรัชกาล ต้องเสียกำลังคน เสี่ยงอาหาร ทรัพยากร และขาดการทำนุบำรุงบ้านเมือง ทำให้ต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจ ประชาชนเกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย ทำให้ขอมเสื่อมถอยอำนาจลง

๑ **การที่ขอมขยายอาณาเขตออกไปไกล** ทำให้ไม่สามารถรักษาอำนาจไว้ได้อย่างถาวร แม้จะแก้ปัญหา โดยตั้งเมืองใหญ่ให้เป็นศูนย์อำนาจ เช่น ลพบุรี สุโขทัย แต่การปกครองก็ไม่มีประสิทธิภาพ ในที่สุด ก็ไม่สามารถรักษาอำนาจของตนในดินแดนอื่น ที่ตนยึดครองไว้ได้

๑ **การสร้างปราสาท หรือเทวสถาน ไว้ประดิษฐานศิวลึงค์** เพื่อการบูชา และการสร้างสาธารณูปโภคของกษัตริย์แต่ละพระองค์ ก็เป็นอีกเหตุหนึ่งที่ทำให้ขอมเสื่อมอำนาจ เพราะต้องใช้แรงงาน ใช้ทรัพยากร และเสียดายอาหาร จำนวนมากมาย เกิดความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ ทำให้ต้องเก็บภาษีจากประชาชนมากขึ้น ประชาชนจึงไม่ร่วมมือกับทางราชการ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ อาณาจักรขอมจึงเสื่อมลง เปิดโอกาสให้คนไทยได้ร่วมกันกำจัดอิทธิพลของขอมได้สำเร็จ

การขยายตัวของชุมชนสุโขทัย เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งแต่เดิมมีชุมชนเล็กๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณเมืองสุโขทัย มีทั้งชาวมอญ ขอม ละว้า หรือลัวะ จนเกิดการพัฒนาทางวัฒนธรรม และมีการอพยพของคนไทยลงมาจากตอนใต้ของจีน เข้ามาตั้งถิ่นฐานมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งกลายเป็นเมือง แคว้น และมีผู้นำเป็นคนไทยปกครองดูแลสืบต่อกันมา และสถาปนาเป็นอาณาจักรสุโขทัยในที่สุด และมีพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์พระร่วง ปกครองสุโขทัยสืบต่อกันมา 9 พระองค์

ภาพพระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนผาเมือง(ซ้าย)
และพระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ (ขวา ถือดาบ)
ตำบลเมืองบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

ที่มาภาพ: <https://mgronline.com/local/detail/9580000128963>

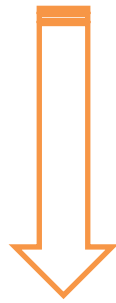
แผนที่กรุงสุโขทัย

ที่มาภาพ : <http://thainationhistory.blogspot.com/p/18-1800-1.html>

ใบกิจกรรมกลุ่ม “สังเคราะห์ความรู้ สู่ชิ้นงาน”

คำสั่ง

ให้นักเรียน วิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อ
การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย และสังเคราะห์
ความรู้ที่ได้ แล้วจัดทำเป็นแผ่นพับฉบับเขียนมือ
และส่งตัวแทนนำเสนอและอภิปรายหน้าชั้นเรียน

งานกลุ่มช่วยกันทำนะจ๊ะ
ทุกคน...

ใบกิจกรรมที่ 1

เรื่อง ความเป็นมาก่อนการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย

คำชี้แจง : ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้แล้วใส่เครื่องหมายถูก (✓) หรือ ผิด (X)

ลงในช่องว่างที่กำหนดให้ถูกต้อง (10 คะแนน)

ข้อ	ข้อมูล	ถูก	ผิด
1	อาณาจักรสุโขทัยเคยถูกขอมสบาดโขลญลำพงยึดครองมาก่อน		
2	ผู้นำคนไทยที่ช่วยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์สถาปนาอาณาจักรสุโขทัย คือ พ่อขุนผาเมือง		
3	กษัตริย์พระองค์แรกของราชวงศ์พระร่วงคือพ่อขุนรามคำแหงมหาราช		
4	อาณาจักรสุโขทัย สถาปนาเป็นราชธานีในปี พ.ศ. 1792		
5	พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ มีพระนามเดิมว่า พ่อขุนบางกลางหาว		
6	“ขอมสบาดโขลญลำพง” เป็นตำแหน่งข้าหลวงของกรุงสุโขทัย		
7	สาเหตุที่เลือกสุโขทัยเป็นราชธานี เพราะมีทำเลที่ตั้งเหมาะกับการติดต่อค้าขายกับเมืองต่างๆ ทั้งทางบกและทางน้ำ		
8	จังหวัดกำแพงเพชร เดิมเป็นที่ตั้งของอาณาจักรสุโขทัย		
9	สุโขทัยสถาปนาขึ้นหลังจากพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 สิ้นพระชนม์		
10	ปัจจัยที่สำคัญในการสถาปนาสุโขทัยได้สำเร็จคือ ไทยมีผู้นำที่เข้มแข็งและประชาชนรักความอิสระ		

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

ใบกิจกรรมที่ 2

เรื่อง ปัจจัยที่นำไปสู่การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย

คำชี้แจง : ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ (10 คะแนน)

1. ปัจจัยภายในที่นำไปสู่การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยมีหลายประการ ได้แก่อะไรบ้าง

ตอบ

.....

.....

.....

.....

2. ปัจจัยภายนอกที่นำไปสู่การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยมีหลายประการ ได้แก่อะไรบ้าง

ตอบ

.....

.....

.....

.....

3. เพราะเหตุใดการสร้างปราสาทหรือเทวสถานไว้ประดิษฐานศิวลึงค์ของขอมจึงเป็นสาเหตุของการเสื่อมอำนาจของขอม

ตอบ

.....

.....

.....

.....

4. การที่อาณาจักรสุโขทัยมีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้กับริมแม่น้ำ ปิง ยม น่าน ส่งผลดีต่ออาณาจักร สุโขทัยอย่างไร

ตอบ

.....

.....

.....

5. สาเหตุหลักที่ทำให้ขอมอ่อนแอลง และสูญเสียอำนาจให้กับสุโขทัย คืออะไร

ตอบ

.....

.....

.....

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....